

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioannis Ionstoni|| Theatrvm|| Vniversale Omnivm|| Animalivm||
Qvadrpedvm

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLV.

VD18 90528808

Caput VII. De Castore.

urn:nbn:de:gbv:45:1-10966

compositionem, quae recipit sanguinem taxi, terram Armenam, crocum, et tormentillam, saevissima peste feliciter adhibitam, se legisse scribit, Cinis supprimendo sanguini inservit. Nihil de cerebro, testiculis, et dente vel pede sinistro, quem brachio subligatum memoriam iuvare, Albertus prodit, dicam. Ex pellibus taxorum olim quoddam genus vestis texebatur, quae ab humeris usque ad lumbos pendeat. Ex iisdem canum collaria conficiuntur. *Differentias* si attendas, Olaus *domesticorum*, qui ludicri, et *silvestrium*, quorum setae rigidae mentionem facit. Communiter in *caninos* et *porcinos* distinguuntur. Ambas in agro Matisconensi se accepisse, affirmat Bruerinus. *Canini* rictu sunt canino, latibula in locis fabulosi fodiunt, et quidem sine multis cuniculis, et cadaveribus, illisque cibis, qui canibus in deliciis vescuntur. *Porcinos* Carolus Stephanus subalbidos et caninis maiores facit, et circa ostium cavernae, parva prius rostro excavata fovea, excrementa deponere scribit. Addit Gesnerus, radicibus, fructibus, et omnibus, quae sues adpetunt, vesci. In regione Americana quoddam animal vagatur nomine *Heyrat*, quod bestiam mellis avidissimam significat. Colore est castaneo, magnitudine cati. Quo-

tidie apum opificium inquirens, in arboribus versatur. Potest ad taxum referri. *Quaupecotli*, et *Tzcuintecuan*. Illud animal est duo plus minus dodrantes longum, rostro prolixo, tenui, versus superna contorto, proluxa item cauda, pilo longo, circa alvum candente, caetera fusco aut atro candentique, sed circa dorsum nigriore, atris pedibus et incurvis unguibus. Mitescit facile, vorax est, nullis escis oblatis parcit, placidum est item, ac mille modis blandiens, sed ignotis noxium. Reperitur in nova Hispania et gaudet montibus. *Tzcuintecuan*, seu *Cynodeticus*, est huic congener, non solum magnitudine et moribus, sed etiam rostro, quod praelongum est, ac tenue, et pedibus. Color albus est, maculis nigris ac magnis distinctus. Nomen habet a mordendo. Vivit non longe a mari Australi. Hic congener est *Tlalcoyotl*, animal pilosum, duas spithamas longum, unguibus melis, cruribus brevibus, nigro vestitis pilo, brevissima cauda. Caput habet parvum, rostrum tenue et longiusculum, caninos exertos, corpus album in fulvum vergens, sed dorso ac superna capitis parte et colli nigris, lineaque distinctis candenti. Victus eadem ratio, quae quanperotli.

Nieremb.
Hist. Exot.
l.9.c.43.

Nieremb.
l.9.c.77.

Nieremb.
l.c.c.73.

CAPUT VII.

De Castore.

Nomen. **C**astor, Graecis κάστωρ, nomen ἀπὸ τοῦ γαστέρος, id est a ventre invenit, ὑπογάστριον γὰρ τὸ ζῶον, καὶ σχεδὸν ὅλον κοιλία, quod fere totum hoc animal venter sit. Ridiculi, qui a castrando deducunt, quasi venatoribus visis, concius se propter testiculos peti, eosdem dentibus evelat, et abiiciat. Parvos enim habet et spinae adhaerentes, qui superstitute ipso, avelli non possunt. Dicitur et *Fiber*, non tam quod circa extremas fluminum ripas assidue versetur, et fibrum antiqui extremum dixerint, quam ab Aeobeo φιβρος mollis, quod molles pilos habeat. Lutram ab iis-

dem extremis fluminum oris dici, quae Priscis Iytrae, falsum. Diversa enim sunt animalia. Bellonio est Aristotelis *Latax*, sed falso. Distinguuntur enim. An *Orchia* dici possit, non decido. Quidam *Semipiscem* ob vitam amphibiam dixerunt. Colore est ex albo cinereo in dorso nigricante, pilo quam taxi subtiliore, qui, quo nigrior, eo pellis pretiosior. *Dentes* habet acutissimos, quibus ligna fecat, anteriores rubidos. *Pedes* priores caninis similes, posteriores propter membranam interiectam anserinis, quibus in natando utitur, utrosque quinque di-

Descriptio

T 2

gitis

ausMa.
usl. 18.
18.

Differentia.

er.
ier. de
cibaria
3.c.3.

Ambros.
Hist. Di-
git. 2.
4. 13.

ker. l.
ntid.
scial.

Salma C. in
Solln.

Plin. H.N.
1. 8. c. 30.
Bellon.
Hist. Aquat

gitis constantes. *Caudam* piscium similem fecit Plinius. Secundum eundem, in maiore sesquipedalis est, senos digitos lata, duo crassa, quatuor interdum librarum pondo, ad margines in tenuitatem desinens, membrana glabra et livida contexta, super quam lineae quaedam, squamas piscium mentientes, incredibili artificio depictae sunt. In inguinibus geminos habet tumores ori anserini magnitudine, utrinque unum, membrana sua conclusum. Inter hos pudendum residet. Tumores hi, folliculi sunt membrana contexti, in quorum medio meatus, ex quibus liquor pinguis et cerosus exsudat, quo admoto ore deterso, corporis, quas contingere potest partes, velut oleo oblini, non aliter, ac aves quaedam, quibus supra podicem vesicula est, liquorem pinguem et olei aemulum continens, eundem rostro exhauriunt, et pennas perungunt, ne sub dio morantes, madescere possint. Testes non esse, vel exinde colligere licet, quod nullus ab his conspiciatur meatus. *Partes* internas si spectemus, lingua, corde, ventriculo, intestinis, et hepate in quinque lobos diviso, porco potius, quam alteri animali similis est. *Fes* sub minoribus icoris lobis latitat. *Splen* parvus pro magnitudine corporis iudicatur. *Re-nes* magni, tanquam vituli anniculi, et copiosa pinguedine obducti. *Vesica* suillae similis. *Testes* parvi et spinnae adhaerentes. Foemina, observante Matthiolo, unico tantum meatu, et parit, et egerit, et mingit, uteri et vesicae cervicibus illuc concurrentibus. In secto Castoreo, comperit Gesnerus, substantiam in folliculo flavam, solidam, cerae similem, acrem et minime terream. Ipsum unius librae pondere fuit. Comperit et genitale, quod unico officulo constabat. Invenit in utroque tumore et alium folliculum, substantiam melleam et foetidam putrescentis castei instar, continentem. Habetur et in foeminis, sed adeo exiguum, ut vix unciam ponderet. In quo Bellonius calculos ovi magnitudine invenit, adulteratum sine dubio erat.

Reperiuntur Castores, apud Burgundiones circa Matronam fluvium, Sequanos in agro Cabillonensi, Lotharingos, Austrios, circa Danubium, ubi Biferi nominantur, in Helvetia, circa Arulam, Rufam, et Lomagum fluvium. In Polonia quoque, Russia, Prussia, et Italia, ubi potillimum Padus in mare se exonerat. Denique circa fluvios Ponti, unde optimum castoreum venit, et in Hispania. Aquas septentrionales potius, quam Rheni, Danubii, et alios, qui continuo navigiorum decursu sollicitantur, frequentare, Olaus Magnus auctor est. Ubicunque autem degit, amphibium est animal. Ideo vicinas litoribus cavernas ponit. Vescitur foliis arborum, corticibus item almi, populi et aliorum. Salices tamen platyphilli maxime, ob summam amaritiam appetit. Piscibus vesci Albertus falso prodidit. Nam Pelicerius Episcopus Monspelienfis frequenter vivos et mortuos apponebat, quos tamen nec olfacere quidem voluerunt. Ineunte aestate, quo tempore Delphini constellatione una cum sagittario occidit, in libidinem solvuntur. Tempus pariturae finis autumni est, quo folia delabi solent. *Vocem* Iulius Pomponius, cum per Onomatopaeiam exprimere non posset, scriptis mandavit, vagitum infantis apprimere repraesentare. *Naturam* et *mores* sequentia testantur. Non prius mordere desinunt, quam fragorem ossium audiverint. Quando domi aluntur, tantum ipsis pudor, ut nec stercore, nec urina domum inquinant, si non patet egressus, querulantur. Tanto amore foetum prosequuntur, ut quaedam, portis et clavis evulsis, ex alto se praecipitem dederit, quod ab Episcopo Monspelienfi Pellicerio proditum. Pedibus anterioribus, tanquam manibus oricibum admovent. Alvo, propter arborum cortices, quibus vescuntur stipata, seu quod parum fellis ad intestina confluat, partes posteriores saepe in aqua madefaciunt. De avulsione testium, dum venatores fugit, quod dicitur, falsum est, nataque inde opinio, quod eas tam astute oc-

Locus.
Scalig. E.
xerc. 215.
Bruler.
Rei Ciba-
riae l. 18.
c. 4.

Cibus.

Generatio.

Naturalis
Mores.

Ael. H. A.
1. 13. c. 47.

cultet. *Ingenium* singulare habere, observatio dedit. Nam cum ligna ad exstruenda habitacula conveniunt, super fenestras refupinatos eadem artificiose inter crura componunt, eosdemque arreptis caudis ad destinatum locum trahunt. Senibus dorsum mirum in modum glabrescit. Illi, qui Scythias *servi* dicuntur, poma legunt, et cortices caedunt; alii supra duorum iunctorum dorsum, crate ex bacillis composita, poma et cortices superimponunt. Iidem nigri, qui et *domini* vocantur captis, luctum et gressu et facie indicant. Ligna caesuri, semper eadem semita a fluvio ad arborem gradiuntur, arboremque non prius relinquunt, quam totam dentibus dissecuerint, et prope casuram, ne opprimantur, singulis ictibus suspiciunt. Aedificia denique, quandoque in loco altiori, aliquando in decliviori, prout amnis undare solet, contruunt. Mutant ea pridie, quam fluminis aqua augeatur. Carnes non sunt insuavis gustus, si omnem virositatem apparatu deposuere. Partes anteriores de calore participant, posteriores, teste Matthiolo, tanta scatent frigiditate, ut ad instar testudinum terrestrium, ieiunii tempore admittantur. Cauda apud Lotharingos in deliciis est, et saporem muraenae bene praeparatae refert. Assatur a quibusdam, et paucos zingibere conspergitur. Gesnerus saporem carni thunni vel anguillae prae se ferre scribit. In *Medicina*, Castorei, fellis, coaguli, urinae, caudae et pellis usus est. *Castoreum*, quod secundum Dioscoridem, multis naturalibus tunicis circumdatum, liquore intus velut ceroso, gustu acri, et odore gravi, eligendum est; quod ab animali in vigore aetatis constituto, extrahendum

est, et extractum, cum melleo liquore, in tunicis contento, exsiccandum; quod denique ad septennium vires obtinet, in morbo comitiali, lethargo, in aceto acerrimo cum ruta decoctum; vertigine, si eo cum semine viticis, ex oleo rosaceo vertex perungatur; oblivione chronicos morbos infequente prodest. Cum ammoniaco et aceto mulso asthmaticis opitulatur. Singultuosus a plenitudine vehementer succurrit. Colicam affectionem sedat. Gonorrhoeam in succo viticis et aceto decoctum, cataplasmatibus instar pectini et genitalibus applicatum, sistit. Ad invandam conceptionem suffimenti ex eo genus, Rondeletius commendat. Omnes uterinos affectus a frigidis causis procedentes, inprimis suffocationem compescit. Puerperii excrementa purgat. Opium optime corrigit. Plurima denique medicamenta, aquas nempe, pilulas, extracta, olea, unguenta, cerata ingreditur. *Fel* venerem stimulat. *Coagulatum* in morbo comitiali incredibili adiumento esse solet. *Urina* contra venena datur. *Cauda* intestinorum vulneribus medetur. *Cinis pellis* cum pice liquida combustae, succo porri mollitus, sanguinem undiquaque manantem, excellenter supprimit. Eadem paralytici utiliter veliuntur. *Dentes* de collo suspenduntur, tanquam amuletum contra casum. *Pinguetudine* pisces inescantur. Ex pilis mollioribus galeri et tibialia fiunt. Ex pellibus apud Gelonos populos rhonones. Circa differentiam nihil plane occurrit. Scythae in *nigros*, *rufescentes*, et *ex utrisque mixtos* distinguunt; illos *dominos*, hos *servos* adpellant.

De Lutra.

Ambros. **L**utra, quae et *Lytra* Varroni, vel ἀπο τοῦ λύνει seu solvendo, quod arborum radices ad fluminum ripas sitarum dissolvat, vel ἀπο τοῦ λύνει, a lavando, quod piscem in aquis investigando, frequenter se in aqua abluat, nomen fortita est. Graecis vocatur ἑνδρῆς, ab aqua, quod in eadem degat; Aeolibus ἐλνδρῆς, unde forte Lutra. Suidas cum ea Ictim confundit. Silvaticus Hydrian perperam vocavit. Gaza Lutria vertit. Aetio est κύων ποταμῖος, canis fluviatilis, quod canis instar praedam in aquis requirat.

Suidas l. 37.

Descriptio Corpore est, quam Castor gracilior et longiore, capite canino, dentibus instar canis venatici, forma oris quadrata, unde τετραγωνοσώροπος dicitur, auribus Castoris, cauda oblonga, terete, et in fastigium desinente, vulpinis cruribus, paulo tamen crassioribus, pedibus posterioribus planis et membrana communis, pelle denique minus, quam Castoris spissa, frequenti et brevi pilo conspersa, nonnihil ad castaneae colorem accedens. Reperiuntur passim in Europa. Sed et in America haud parva ipsorum copia, in Canada imprimis. Maxime vero circa fluenta et lacus degunt, et quia cavernas quoque sibi effodiunt, inter amphibia reponuntur. Brasavolus copiosiores in agro Neapolitano stabulari prodidit. Vescuntur piscibus, quorum tantam copiam interdum in cavernas deferunt, ut aeris infectio metui possit. Vescuntur et mollibus herbarum cacuminibus, fructibus arborum et corticibus. Agricola hiberno tempore ad pastum egredi scribit. Ad naturam, mores et ingenium referri debet, quod in urinando aërem per intervalla naribus hauriunt, ne suffocentur: quod in antro veluti tabulatum ex ramis et virgis construunt, super quo, ne madefiant noctu cubare solent, et quod per aliquot millia-

Bellon. A. quatil. l. 2.

Natura et Ingenium.

Scaliger. Exerc. 225.

ria ex aquae rivulo piscinae odorem excipiunt. Facilius etiam auram secundo flumine hauriunt. Ieiunae cursum annis superant, saturatae cum aquae fluxu delabuntur. Piscinam ingressae mira agilitate meliores pisces aggrediuntur, et in omnes, quamvis devorare non possunt, faciunt. Facile cicurantur, et ad certum signum in aquas ad pisces capiendos se conicere edocentur. In Suecia, ad coqui nutum pisces ex piscina in culinam deferunt. Carnes in Germania et Gallia a rusticis comeduntur, sed sunt crassae, lentae et pituitosae. Gernerus etiam Carthusianis concedi scripsit. In Medicina praestat suum usum. Nam *adeps* medicamentis digerentibus infarctae et exassatae ad tollenda articulorum vitia, teste Hollerio, perutilis est. *Sanguis*, si Aelianum sequimur, cum aqua et aceto mixtus, nervis humanis intumescentibus conducit. *Testes* in morbo comitiali a quibusdam laudantur, castoreo tamen minus sunt efficaces. *Iecur* in furno tostum ad dysenteriae suppressionem commendatur. Sedilia ex *pellibus* haemorrhoides levant. Pelles ipsae paralyti, vertigini, et capitis dolori conducunt. Calceamenta ex iisdem doloribus pedum mitigant. Ex iisdem apud nos chirothecae villosae ad aeris iniuriam coercendam, consuuntur. Nec non ex pelle integra, cum capite, pedibus et cauda semimanicae hiemales fiunt. Circa *differentias*, nihil fere, occurrit. Congeneres videntur Lutrae, *Saricouieme*, et *Caryg-veibetu*, animalia Americana. *Saricouieme*, non excedit magnitudinem felis; pilo est molli, leucophaei coloris, pedes membranis quibusdam fulciuntur. Amphibia est. *Carygueibeiu*, alias *Iiya*, est magnitudine canis mediocris, capite obrotundo quasi felino sed acutiori, auribus obrotundis, et quae inferius sitae sunt,

Bruier. de re cibar. l. 13. c. 31.

Vfus.

Ambros. Hist. Dig. l. 14.

Nom.

Bellon. serv. l. c. 22.

Defcr.

Ambros. Hist. Dig. l. 2. c. 13.

Maregr. Hist. Bras. l. 6. c. 9.

Locu. Arist. l. 9. c.

Cib.